

ΔΙΑΤΙ ΕΓΡΑΨΑ ΤΗΝ ΙΦΙΓΕΝΕΙΑΝ¹

 ρὴν ἢ προβῶ εἰς τὴν ἀνάλυσιν τοῦ νέου ἔργου μου, τῆς «Ίφιγενείας ἐν Αὐλίδι», πρέπει νὰ ἐκθέσω τοὺς λόγους, ἐξ ὧν ὠρμήθην νὰ γράψω κ' ἐγὼ Ίφιγένειαν, καὶ μάλιστα μετὰ τὸν Εὐριπίδην καὶ τὸν Ρακίναν. Τὴν Ίφιγένειαν τὴν ἀνέπλαττα πάντοτε διὰ τῆς φαντασίας μου ὡς μίαν τῶν εὐγενεστέρων καὶ ὑψηλοτέρων ποιητικῶν μορφῶν τῆς παραδόσεως καὶ τῆς ἱστορίας. Τὴν ἐφανταζόμην ὡς ἄλλην Ἀντιγόνην κατὰ τὸ φρόνημα τὸ ὑπερήφανον καὶ τὴν ὁρμὴν τῆς ἐθελοθυσίας. Καὶ τὸ ἰδεῶδες μου αὐτὸ δὲν τὸ ἀνεύρισκα εἰς τοὺς προαναφερθέντας τραγικούς.

Ἡ Ίφιγένεια τοῦ Εὐριπίδου, μανθάνουσα ὅτι ὁ πατήρ της τὴν ἐκάλεσεν εἰς τὴν Αὐλίδα, ὄχι διὰ νὰ νυμφευθῆ τὸν Ἀχιλλεῖα, ἀλλὰ διὰ νὰ θυσιασθῆ εἰς τὸν βωμὸν τῆς Ἀρτέμιδος, ρίπτεται εἰς τοὺς πόδας του καὶ τὸν ἱκετεύει μὲ δάκρυα, νὰ τὴν λυπηθῆ, νὰ μὴ τὴν στερήσῃ προῶρως τὸ γλυκὺ φῶς τῆς ζωῆς. Καὶ μόνον κατόπιν, πρὸ τῆς ἀποδοράστου ἀνάγκης καὶ τῆς ἀκάμπτου ἀποφάσεως τοῦ πατρός της, ὑποκύπτει μετὰ καρτερίας. Βεβαίως δύναται τις νὰ τοῦ παρατηρήσῃ, ὅτι ἡ Ίφιγένεια τοῦ Εὐριπίδου ἐξεικονίζεται

¹ Ἀνεγνώσθη εἰς δημοσίαν συνεδρίαν τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν τὴν 26 Μαΐου 1927.

κατὰ τὴν φύσιν καὶ τὴν ἀλήθειαν· διότι καὶ ὁ γενναιότερος τρέμει πρὸ τοῦ θανάτου.

Ἄλλ' ἐγὼ ἐφαντάσθην τὴν Ἰφιγένειαν, ὡς ὑπερτέρας φύσεως παρθένον, ἣτις κυριεύεται ὑπὸ θείας ὀπτασίας καὶ μεταρσιοῦται ὅταν μανθάνῃ, ὅτι ἡ θεὰ αὐτὴν ζητεῖ, ἔχει αὐτὴν ἐκλέξει, διὰ τὴν νὰ σώσῃ τὴν πατρίδα τῆς.

Καὶ ἡ Ἀντιγόνη λυπεῖται διὰ τὸν πρόωρον θάνατόν τῆς καὶ ἀποχαιρετᾷ τὴν ζωὴν καὶ τὸ φῶς εἰς ὑπέροχον θοῆνον· ἀλλ' ἀφοῦ πρῶτον ἐξεπλήρωσε τὸ πρὸς τὸν ἀδελφὸν ἱερὸν χρέος. Ὅσον δ' ἀφορᾷ τὴν Ἰφιγένειαν τὴν Ρακίνα, ὁ ποιητὴς, διὰ τὴν νὰ πλέξῃ τὴν τραγωδίαν του, εἶχε τὴν ἀτυχῆ ἔμπνευσιν νὰ παρουσιάσῃ εἰς αὐτὴν τὸ πρόσωπον τῆς Ἐριφίλης, τὴν ὁποίαν ὁ Ἀχιλλεύς, κυριεύσας τὴν Λέσβον, ἀπήγαγεν αἰχμάλωτον. Καὶ ἡ Ἐριφίλη αὐτῆ, ὅλως ἀπιθάνως, εὗρίσκει αἴφνης εἰς τὰ ἀνάκτορα τοῦ Ἀγαμέμνονος, εἰς τὸ Ἄργος, φίλη φιλότατη τῆς Ἰφιγενείας. Καὶ ὄχι μόνον τοῦτο. Ἄλλ' ἡ Κλυταιμνήστρα καὶ ἡ Ἰφιγένεια, ἐρχόμεναι εἰς τὴν Αὐλίδα, συμπαραλαμβάνουν καὶ τὴν ἀγαπητὴν αἰχμάλωτον.

Ἄλλη ἀτυχῆς ἔμπνευσις τοῦ ποιητοῦ εἶνε, ὅτι φέρει τὸν Ἀχιλλέα καὶ τὴν Ἰφιγένειαν διαφλεγομένους ὑπὸ ἔρωτος ἀμοιβαίου καὶ ἀνυπομόνους νὰ συζευχθοῦν. Ἄλλ' ἡ Ἐριφίλη ἀγαπᾷ τὸν Ἀχιλλέα, μισεῖ τὴν Ἰφιγένειαν, φθονεῖ τὴν εὐτυχίαν τῆς καὶ μελετᾷ νὰ ματαιώσῃ τὸν γάμον των.

Καὶ ἡ εὐκαιρία δὲν ἔλειψε. Διότι ὁ Ἀγαμέμνων, μετανοήσας, ἀποφασίζει νὰ σώσῃ τὴν κόρην του καὶ προπαρασκευάζει κρυφὰ τὰ τῆς φυγῆς τῆς καὶ ἀνακοινώνει τὸ σχέδιόν του εἰς τὴν Κλυταιμνήστραν. Ἄλλ' ἡ Ἐριφίλη ἀκούει τὸ μυστικὸν καὶ σπεύσασα τὸ προδίδει εἰς τὸν Κάλχαν, καὶ οὕτω ματαιώνει τὴν σωτηρίαν τῆς ἀντιζήλου, ἣτις ἄγεται εἰς τὸν βωμόν. Ἄλλ' αἴφνης ὁ Κάλχας προβαίνει καὶ λέγει εἰς τὸ παριστάμενον πλῆθος, ὅτι οἱ θεοὶ ἀπεκάλυψαν εἰς αὐτὸν τὴν ἔννοιαν τοῦ χρησιμοῦ, διὰ τοῦ ὁποίου δὲν ἐξήτησαν τὴν θυσίαν τῆς κόρης τοῦ Ἀγαμέμνονος, ἀλλ' Ἰφιγενείας ἄλλης, τῆς θυγατρὸς τοῦ Θησέως καὶ τῆς Ἐλένης. Καὶ ἡ Ἰφιγένεια αὐτῆ εἶνε ἡ Ἐριφίλη, ἡ ὁποία,

τότε πρῶτον μανθάνουσα τὸ ἐπίσημον γένος της, καὶ υπερήφανος δι' αὐτό, δὲν ἐπιτρέπει εἰς τὸν Κάλχαν νὰ τὴν ἐγγίση. Ἄλλ' ἀρπάξουσα τὴν μάχαιραν ἀπὸ τὸν βωμὸν αὐτοκτονεῖ.

Αὐτὴ ἐν συντόμῳ εἶνε ἡ τραγωδία τοῦ Ρακίνα. Ἐπὶ τοῦ ἀπιθάνου στηριζομένη, καὶ μελοδραματικῶς λυομένη.

Ἰφιγένεια ἐρωτευμένη καὶ ζηλοτυπούσα, δὲν εἶνε ἡ Ἰφιγένεια τῆς παραδόσεως.

Δὲν εἶνε πλέον ἡ ἀγνὴ καὶ παιδικῆς ἀπλότητος καὶ χάριτος παρθένος, ὡς θαυμασίως ἐξεικόνισεν αὐτὴν ὁ Εὐριπίδης· οὔτε ὁ Ἀχιλλεὺς εἶνε ὁ ἥρωρ τῆς Ἰλιάδος, ἀλλὰ μᾶλλον εἰς τῶν ἱπποτῶν τῆς ἐποχῆς τοῦ 14^{ου} Λουδοβίκου, ἱππότης μεγαλαυχῶν καὶ ξιφουλκῶν ἐναντίον ὀλοκλήρου τοῦ στρατεύματος, διὰ νὰ σώσῃ τὴν ἀγαπητὴν του. Ἐν τούτοις μὴ λησμονώμεν, ὅτι ὁ ποιητὴς ἔζησεν εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ βασιλέως ἐκεῖνου, ἐντὸς ἀτμοσφαίρας παντελῶς διαφόρου τῆς τῶν ἡρωϊκῶν χρόνων τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος.

Ἄλλὰ καὶ ἄλλος Ἕλλην ποιητὴς ἔγραψεν Ἰφιγένειαν. Καὶ εἰμ' εὐτυχίης, ὅτι ἀπὸ τα χεῖλη που θ' ἀκουσθῆ καὶ θὰ πτερυγίσῃ ὑπὸ στέγῃν τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν τοῦ Ἀθηναίου ποιητοῦ τὸ ἔνδοξον ὄνομα — τοῦ Jean Moréas. Εἰμ' εὐτυχίης, λέγω, διότι μοῦ παρέχεται ἡ εὐκαιρία νὰ μνημονεύσω τὸν ἄνδρα, μετὰ τοῦ ὁποίου, ἐκ νεαρωτάτης ἡλικίας, μὲ συνέδεσεν ἀδελφικὴ φιλία, μὲ συνέδεσαν τὰ χρυσᾶ ὄνειρα δύο ποιητικῶν ψυχῶν, ἐνώπιον τῶν ὁποίων ὑπέφωσκεν ἡ μυστικὴ τοῦ μέλλοντος αὐγὴ.

Καὶ ἐνεκύπταμεν μαζὶ εἰς τὴν μελέτην τῶν ἀρχαίων καὶ νεωτέρων ἀριστουργημάτων, καὶ συνανεμιγνύοντο οἱ παλμοὶ τῆς συγκινήσεως, τοῦ ἐνθουσιασμοῦ καὶ τοῦ θαυμασμοῦ μας, καὶ συνανηψούμεθα ἐπὶ τῶν πτερύγων τῶν ἀθανάτων ποιητῶν.

Κ' ἐνῶ κατόπιν ἐχωρίσθημεν, κ' ἐκεῖνος μὲν ἐνέδυσε τὴν Μοῦσάν του γαλατικὴν ἐσθῆτα, ἐγὼ δέ, παρὰ τὰς ἐπιμόνους προτροπὰς του νὰ τὸν ἀκολουθήσω, ἔμεινα πιστὸς εἰς τὴν πάτριον γλῶσσαν, ἰδοὺ ὅτι, κατὰ μυστηριώδη σύμπτωσιν, κατ' ἀνεξίχνιστον ψυχολογικὸν νόμον, συναντώμεθα πάλιν . . . εἰς τὴν Ἰφιγένειαν!

Καὶ εἶνε μὲν ἡ Ἰφιγένειά του παράφρασις τῆς τοῦ Εὐριπίδου, ἀλλὰ τόσον ὠραία, οἱ στίχοι τῆς τόσον γλαφυροὶ καὶ ἄρμονικοί, ὥστε τὸ ἔργον φαίνεται νέον.

Καὶ εἰς τὴν Ἰφιγένειάν του, καὶ εἰς τὰ λυρικά ποιήματά του ἐν γένει, ὑπὸ τὴν γαλλικὴν τῶν περιβολῆν πάλλει καρδία ἑλληνικὴ, διαλάμπει ἑλληνικοῦ πνεύματος εὐγένεια καὶ λεπτότης, ἀντικατοπτρίζεται ἡ ἄφατος μαγεῖα τοῦ ἀττικοῦ οὐρανοῦ.

Ὡς γνωρίζετε, τὴν ὑπόθεσιν αὐτὴν ἐδραματοποίησαν, πλὴν τοῦ Εὐριπίδου, ὁ Αἰσχύλος καὶ ὁ Σοφοκλῆς. Καὶ δὲν πρέπει ν' ἀπορῆ τις διὰ τοῦτο. Μία ὑπόθεσις παρέχει ποικίλας ἀντιλήψεις, ἔμπνέει τὸν ποιητὴν διαφοροτρόπως. Καὶ τίς οἶδεν, ἂν ὁ Σοφοκλῆς δὲν διέπλασε τὴν Ἰφιγένειαν κατὰ τὸ πνεῦμα τῆς Ἀντιγόνης του;...

Ὅμοιω, ὅτι μεγάλα ἐτόλμησα. Ἄλλ' ἠκολούθησα τὸ ρῆμα τῶν προγόνων μας:

«Τολμᾶν χρῆ!»

Καὶ μὴν ὑποπεύσῃ τις, ὅτι ἐφιλοδόξησα νὰ γράψω τι ἀνώτερον τῶν τραγωδιῶν τοῦ Εὐριπίδου καὶ τοῦ Ρακίνα. Ἄπλως ἐπεθύμησα νὰ ἐγείρω εἰς τὸ ἰδεῶδες μου ἓνα βωμόν, ἔστω καὶ ἂν ὁ βωμὸς αὐτὸς δὲν εἶνε ἐκ πεντελησίου μαρμάρου, ἀλλ' ἐκ λίθων εὐτελῶν.

*
* *

Καὶ τώρα μεταβαίνω εἰς τὴν ἀνάλυσιν τοῦ ἔργου μου. ἠκολούθησα κ' ἐγώ, ὡς καὶ ὁ Ρακίνος τὴν θαυμασίαν ἀρχὴν, τὸ τηλαυγὲς μέτωπον τῆς Εὐριπίδειου τραγωδίας. Ἀλλὰ τὴν πρώτην σκιερὴν τὴν διέπλασα συντομωτέραν καὶ γοργοτέραν, ὡς ἀπαιτοῦν αἱ ἀγωνιώδεις στιγμαί, τὰς ὁποίας διέρχεται ὁ Ἀγαμέμνων. Μετανοῶν διὰ τὴν πρώτην ἐπιστολὴν, δι' ἧς ἐκάλεσε τὴν Ἰφιγένειαν εἰς τὴν Αὐλίδα, ἄπνος, συντετριμμένος, ἐν ἀπογνώσει, τῆς ἔγραψε νὰ μὴ ἔλθῃ. Καὶ ἐξυπνίζει τὸν πιστὸν δοῦλόν του Λῆτον, διὰ νὰ φέρῃ τὴν ἐπιστολὴν εἰς τὴν κόρην του.

Ἀγαμέμνων.

Σ' ἔχω καλέσει τρεῖς φορές. — Πῶς σοῦ ζηλεύω
 τὸν ὕπνο σου! Τοῦ κάκου τὸν γυρεύω
 τὰ βλέφαρα τὰ φλογισμένα νὰ μοῦ κλείσῃ
 λίγες στιγμὲς μονάχα, αὐτὸν πῶχει χαρίσει
 ἢ φύσις μὲ στοργή στα πλάσματά της. —
 Ναύτης ἄς ἦμουν, ἄχ, ἄς ἦμουν κωπηλάτης
 στὸ στόλο μου, μὲ ξένοιαστο κεφάλι,
 μ' ἐλεύθερη καρδιά. —

Δῆτος.

* Μὲ λύπη μου μεγάλη
 Τὰ λόγια σου τ' ἀκούω, βασιλιά μου.
 σὺ, ὁ ἀρχιστράτηγος!..

Ἀγαμέμνων.

Εἶνε τ' ἀξίωμά μου
 τὸ φόρεμα τοῦ Νέσσου τὸ φαρμακεμένο,
 πὺ ἐφόρευσε τὸν Ἡρακλῆ. Χρυσοδεμένο
 κ' ἐμένα μὲ σφικταγκαλιάζει,
 μὲ ζώνει μὲ τίς φλόγες του καὶ μὲ σπαράζει.
 . . . Πήγαινε! ἔτοιμάσου!
 Δῶσε τῆς νιότης τὴν ὀρμὴ στα γηρατειά σου.
 Ἀπάνω ρίξου στὸ γοργότερο ἄτι
 καὶ πέταξε στοῦ Ἄργους τὸ παλάτι.
 Στα χέρια σου κρατεῖς τὸ θάνατό της,
 ἢ τὴ ζωή.

Δῆτος.

Τῆ δύναμι τῆς νιότης
 καὶ τὴ ὀρμὴν ὁ ζῆλος μοῦ χαρίζει.

Ἀγαμέμνων.

Μὴν ἀργοστέκεσαι. Ἡ ἀνατολὴ ροδίξει.
Πήγαινε, φέρε τὴ γαλήνη πάλι
στὸ στήθος πού τὸ δέρνει ἀνεμοξάλη.

Καὶ περαιτέρω, ὅταν ὁ Λῆτος ἀκούει ὅτι ἐκάλεσε τὴν
κόρην του διὰ νὰ τὴν θυσιάσῃ, κ' ἐρωτᾷ :

Καὶ θὰ τὴν θυσιάσῃς;

Ἀγαμέμνων.

Τὴν ἐθυσίασα! — Τὴν ἔχω ἐδῶ καλέσει
τὸν γάμον της πὼς τάχα θὰ τελέσῃ
μὲ τὸν υἱὸν τῆς Θετιδος. — Ἐγώ!
Τ' ἀκούεις; Ὁ πατέρας της, ἐγώ! —
Καὶ τόσον ἄστοργος ἔχω φανῆ,
πού στοῦ Ὀδυσσέως, στοῦ ἀδελφοῦ μου τὴ φωνή,
στὰ πλάνα λόγια των, στὴ συμβουλὴ καὶ γνώμη,

(κιτυπᾷ τὸ στήθος του)

ἐδῶ νεκρώθηκαν τῆς φύσεως οἱ νόμοι.
Καὶ μὲ τὸ χέρι αὐτὸ τὸ πατρικὸ
ἐχάραξα τὸ γράμμα τὸ προδοτικόν! —
ὦ, στὴ στοργὴ κανεὶς νὰ μὴ πιστεύῃ!
Ὅταν αὐτὸς μὲ πάθη ταπεινὰ παλεύῃ,
νικᾷται! Τῶν παθῶν ὁ δαίμων θριαμβεύει.

Κ' ἡ τάλαινα στοργὴ
ἀπ' τὴν καρδιὰν ἐξόριστη θρηνολογεῖ. —
ὦ πάθη, πάθη ψυχοφθόρα!

(ἔξαφνα μὲ ὕφος σκοτεινόν, μ' ἀσάλευτα μάτια)

Μήπως ἐκείνη τὴ φρικτὴ τὴν ὥρα,
πού μ' ἀνακοίνωσεν ὁ Κάλχας τὸν χρησμὸν
καὶ βρέθηκα σὲ σκότος καὶ σ' ἀπελπισμὸν
καὶ πάλευε ἡ φιλοστοργία

μέσ' στήν καρδιά μου με τὴν ἀρχιστρατηγία,
 μήπως ἀπὸ τὸ φόβο, μὴ τὴ δόξα χάσω,
 τὴν κόρη μου ἀποφάσισα νὰ θυσιάσω;
 (πιάνει τὸν Λῆτον μὲ ὀρμὴν ἀπὸ τὸ χέρι)
 Λῆτε, πιστέ μου, τάχυνε! Κάθε στιγμή
 πὺ φεύγει, χάνεται μ' ὀρμὴ,
 εἶνε τῆς κόρης μου τὸ αἷμα, πὺ σταλάζει—
 κάθε στιγμή στὸ θάνατο τὴν πλησιάζει.

Ἄλλ' ἐνῶ κινεῖται ὁ Λῆτος νὰ φύγη, παρουσιάζεται ὁ
 Μενέλαος καὶ τοῦ ἀρπάζει τὴν ἐπιστολήν. Κ' ἐπακολουθεῖ
 μεταξὺ τῶν ἀδελφῶν λογομαχία καὶ διαπληκτισμοί, τοὺς
 ὁποίους διακόπτει ἡ ἄφιξις τοῦ Ἄγγελου.

Ἦ βασιλιά, νὰ σ' ἀναγγείλω φθάνω,
 πὺς ἦλθ' ἡ κόρη σου.

Ἀγαμέμνων.

(σὰν κεραυνωμένος)

Ὅ,τι ἔφερες, τὸ χάνω!

Ὁ Μενέλαος καὶ ὁ Ὀδυσσεὺς φεύγουν, καὶ μετ' ὀλίγον
 ἀκούεται ἔξωθεν τῆς σκηνῆς ἡ φωνὴ τῆς Ἰφιγενείας.

Ποῦν' ὁ πατέρας μου;

Ἀγαμέμνων.

Ἦ φωνὴ γλυκειά,
 πὺ μοῦ σπαράζει τὴν καρδιά!
 (ἔρχεται ἡ Ἰφιγένεια καὶ τρέχει στὴν ἀγκαλιά του).

Ἰφιγένεια.

Ἄχ! τί χαρά!

Ἀγαμέμνων.

Χρυσὴ μου θυγατέρα.

Ἰφιγένεια.

Χρόνια, θαρρῶ, πὼς πέρασαν ἀπ' τὴν ἡμέρα,
 ποὺ χωριστήκαμε! — Στὴν ἀγκαλιά σου πάλι!

ᾠ, λάλει, λάλει!

Τὰ λόγια σου τὰ λαχταρῶ,
 ποὺ τὰ στερήθηκα τόσον καιρό!

(τὸν κυττάζει μὲ λατρεία. Ὁ Ἀγαμέμνων τῆς χαϊδεύει τὸ μέτωπο
 καὶ στάζουν τὰ δάκρυά του)

Ἰφιγένεια.

Πῶς! κλαῖς;

Ἀγαμέμνων.

Εἶνε τὸ δάκρυ τῆς καρδιᾶς ἢ γλῶσσα.

Ἰφιγένεια.

ᾠ ναί! τὸ δάκρυ σου μοῦ λέγει τόσα!

Καὶ ὁ Ἀγαμέμνων, γνωρίζων, ὅτι ἡ κόρη του, ἔλθοῦσα
 εἰς τὸ στρατόπεδον, δὲν ἔχει σωτηρίαν, ψιθυρίζει μὲ στε-
 ναγμόν:

Κλαίει κανεὶς του ἀπὸ χαρὰ, κι' ἀπὸ καημὸ δακρῶζει.

Ἰφιγένεια.

Μὰ τῶνα ἀπ' τάλλο ξεχωρίζει.

Σὺ κλαῖς ἀπὸ χαρὰ γιὰ μένα.

Ἀγαμέμνων.

Γιὰ σένα κόρη μου, γιὰ σένα.

Ἰφιγένεια.

Ὅπου κι' ἂν εἶνε, φθάνει κ' ἡ μητέρα.

Τ' ἀμάξι μας ἐστάθη λίγο παραπέρα.

Ἔτρεξε τόσο πλῆθος νὰ μᾶς χαιρετήσουν,
καὶ δὲν μπορούσαν τ' ἄλογα νὰ προχωρήσουν.
Κ' ἐγώ, ποὺ σ' ἐννοιοῦθα κοντά, σὲ λαχταροῦσα,
ἀπὸ τ' ἀμάξι πήδησα, κ' ἕνας ὀπλίτης
ἔδω μ' ὠδήγησε. Κ' ἐνῶ ἡ φωνή της,
τῆς μάννας ἡ φωνή, μ' ἔκραξε: Στάσου!
ἔτρεξα, βρέθηκα στὴν ἀγκαλιά σου! —
Νὰ μὲ μαλώσ' ἡ μάννα μὴν ἀφήσης.

Ἀγαμέμνων (καθ' ἑαυτόν).

ὦ σύ, χαριτωμένη φύσις!
ὦ τῆς μορφῆς της ἄνθος καὶ ὠραιότης!
ὦ τῆς ψυχῆς εὐγένεια καὶ ἀπλότης!

(ἔξαφνα τὴν σφίγγει στὴν ἀγκαλιά του μὲ πάθος)

Κανείς, κανείς ποτὲ δὲν θενά μᾶς χωρίση!
ἅπ' τὴν ἀγκάλῃ μου κανείς δὲν θὰ τολμήσῃ
νὰ σ' ἀποσπάσῃ!

Ἰφιγένεια.

Πῶς! κ' εἶπε θνητὸς
τόσο ἄπονος καὶ τόσο δυνατός;
(γέρνει τὸ κεφάλι της στὸ στήθος του)
Κ' εἶμ' ἐδὼ τόσο εὐτυχισμένη!

Ἀγαμέμνων (καθ' ἑαυτόν).

ὦ πόνοι!

ὦ στοργή, ποὺ θανατώνει.

Κατόπιν ἔρχεται ἡ Κλυταιμνήστρα, ἡ ὁποία δὲν εἰμπορεῖ νὰ ἐξηγήσῃ τὸ σκοτεινὸν ὕφος τοῦ Ἀγαμέμνονος, τὴν ταραχὴν του, τὴν ἀλλοφροσύνην του, τὰς διαφορουμένας φράσεις του. Καὶ ὅταν ὁ Ἀγαμέμνων φεύγει, ἡ Κλυταιμνήστρα μένει μόνη μὲ ἀόριστόν τινα ἀνησυχίαν.

Κλυταιμνήστρα (μόνη).

Σὰν ἕνας ἴσκιος ἀπ' τὸ πνεῦμά μου περνᾷ.
"Ὅλα τὰ βλέπω σκοτεινά.

“Ὀλ’ ἄχαρα τὰ βλέπω ὀλόγουρά μου. —
Πᾶν ἄλλο πνέει ἐδῶ, παρὰ χαρὰ τοῦ γάμου.

Κατόπιν ἔρχεται ἡ Ἰφιγένεια, κ’ ἐρωτᾷ τὴν μητέρα της, διατι εἶνε συλλογισμένη.

Κλυταιμνήστρα.

Τὴν εὐτυχία σου τὴν τόση
ἔννοια καμμιὰ δὲν ἤθελα νὰ τὴ θολώσω.
Ἄλλά. —

Ἰφιγένεια.

Μητέρα μου, ὅταν σὲ θωρῶ
συλλογισμένη, πῶς νὰ χαίρωμαι μπορῶ ;

Κλυταιμνήστρα.

Βλέπεις, πῶς γύρω μας κανεὶς δὲν μένει,
εἶμαι σὰν ξένη ἐδῶ — λησιμονημένη.
Κ’ ἦλθα μαζί σου στὴ Λύλιδα
μὲ τὴν περήφανην ἐλπίδα,
πῶς ὄλ’ οἱ στρατηγοὶ καὶ βασιλεῖς,
μὲ τὸν πατέρα σου ἐπὶ κεφαλῆς,
θὰ βγαίνανε νὰ μᾶς προῦπαντήσουν,
τὸν ἐρχομὸ μας νὰ πανηγυρίσουν.
Μὰ κι’ ὁ πατέρας σου ; — συννεφιασμένος,
λιγόλογος, ἀφηρημένος,
ἄλλοῦ τὰ μάτια του, ὅταν μοῦ μιλοῦσε,
ἢ παρουσία μου σὰν νὰ τὸν ἐνοχλοῦσε. —
“ὦ, μοῦ κατέχει τὴν ψυχὴν ἀνησυχία,
σὰν φόβος, σὰν ἀόριστ’ ὑποψία, κ.τ.λ.

Ἐν τῷ μεταξὺ ἔρχεται ὁ Ἀχιλλεύς, καὶ εἰς τὴν σκηνὴν αὐτὴν ὁ Λῆτος ἀποκαλύπτει εἰς τὴν Κλυταιμνήστραν, ὅτι ὁ Ἄγαμέμνων ἐκάλεσε τὴν Ἰφιγένειαν ὄχι διὰ νὰ τὴν συζεύξῃ μετὰ τοῦ Ἀχιλλέως, ἀλλὰ διὰ νὰ τὴν θυσιάσῃ. Διότι ἡ θεὰ αὐτὸ

ζητεῖ, διὰ τὴν κοπάσῃ ἢ τρικυμία καὶ τὴν πλεύσῃ ὁ στόλος εἰς τὴν Τρωάδα.

Καὶ ἡ Ἰφιγένεια, ὅταν ἤκουσεν ὅτι ἡ θεὰ τὴν ἔχει ἐκλέξει διὰ τὴν σῶσιν τὴν πατρίδα καὶ τὴν δοξάσῃ τὸν πατέρα της, κυριεύεται ἀπὸ θείαν ἔκστασιν καὶ μ' ἐνθουριασμόν ἀσπάζεται τὴν τραγικὴν, ἀλλ' ὑψηλὴν τῆς μοῖραν.

Καὶ ὅτε τὴν στιγμὴν ἐκείνην, ἀπὸ τὴν πλησίον σκηνὴν τοῦ Μενελάου, ἠκούσθη ἡ φωνὴ καὶ ὁ στεναγμὸς τοῦ πατρὸς της, ἡ Ἰφιγένεια φεύγει τρέχουσα πρὸς αὐτόν. Καὶ ἡ Κλυταιμνήστρα, γνωρίζουσα πλέον ὅτι πηγαίνει πρὸς τοὺς δημίους της, εἰς μάτην τὴν ἀνακαλεῖ ἔντρομος, καὶ τὴν ἀκολουθεῖ μετὰ τοῦ Ἀχιλλέως, ὀρκισθέντος τὴν σῶσιν.

Εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ Μενελάου εὐρίσκομεν τὸν Ἀγαμέμνονα, τὸν Ὀδυσσεά καὶ τὸν Μενέλαον. Ὁ Ἀγαμέμνων, μὴ τολμῶν ν' ἀντικρύσῃ τὴν Κλυταιμνήστραν καὶ τὴν Ἰφιγένειαν

φεύγει καὶ κρύβεται σὺν τὸν προδότη
μὲ τοῦ θανάτου μέσα του τὰ σκότη

καὶ καταβάλλει τελευταίαν, ἀπέλπιδα προσπάθειαν διὰ τὴν σῶσιν τὴν κόρην του :

Πάρτε τὸ σκῆπτρό μου, τὸ θλιβερό μου στέμμα,
ἀλλὰ μὴ χύσετε τῆς κόρης μου τὸ αἷμα!

Ὁ Κάλχας ἐρχόμενος λέγει :

Καίει τὸ πῦρ εἰς τὸν βωμόν, ἡ ὥρα ἐπέγει.—
Ἄτρεϊδη! εἰν' ἡ στιγμὴ δεινὴ γιὰ τὴν καρδιά σου.
Τὸν πόνο σου ἄς νικήσ' ἡ θεοσέβειά σου . . .

Ἄλλ' ἐδὼ ἔρχεται ἡ Ἰφιγένεια καὶ τρέχει εἰς τὸν πατέρα της.

Ὁ Ἀγαμέμνων σὺ εἰς στάσιν ἰκεσίας
καὶ ταπεινότητος κ' ἀπελπισίας;

Ἀγαμέμνων.

ὦ, φύγε, φύγε!

Ἰφιγένεια.

Ἄλλ' ἦλθα γιὰ νὰ φύγω.

Μέσ' ἀπὸ 'δῶ θὰ πορευθῶ σὲ λίγο
στῆς Ὑψηλῆς μου ἀποστολῆς τὸν δρόμο.

Ἀγαμέμνων.

Τὰ λόγια σου μοῦ ἐμπνέουν τρόμο!
Τί μελετᾷς καὶ τί σκοπεύεις;

Ἰφιγένεια.

Ἐκεῖνο, ποῦ ἀπ' τὰ λόγια μου μαντεύεις, —
θὰ σὲ δοξάσω ἐγώ· σὲ θέλω δοξασμένο.
'Εοῦ στὴ δόξα — στὴν θεὰν ἐγὼ πηγαίνω!

Καὶ τέλος ὁ Ἀγαμέμνων, ἔκθιαμβος πρὸ τῆς θεοπνεύστου
παρθένου, καὶ ὡσεὶ αἰσθανόμενος τὴν παρουσίαν τῆς θεᾶς,
ἔγκαρτερεῖ εἰς τὴν ἀπόφασίν της λέγων:

Ἄδυνατῶ ν' ἀντιπαλαίσω.

Ἄδυνατῶ νὰ μὴν πονέσω.

Ἰφιγένεια.

Ἡ ἀγάπη σου γιὰ μὲ πλησίον σου μὲ θέλει.

Ἡ ἀγάπη μου γιὰ σὲ μακρὰ μὲ στέλλει.

Ἄλλ' ἰδοὺ ἔρχεται μὲ τὸν Ἀχιλλέα ἡ Κλυταιμνήστρα καὶ
ἀκούει ἀπὸ τὸ στόμα τῆς Ἰφιγενείας τὴν ἀπόφασίν της.

Ἰφιγένεια.

ὦ μάννα μου, κι' ἂν σὲ λυπήσω,
εἰς τὴν θεὰ πού μὲ καλεῖ δὲν θ' ἀσεβήσω.

Κλυταιμνήστρα.

Κ' εἶν' ἀπὸ τὰ γλυκὰ τὰ χεῖλη σου ἢ φωτιά,
ὁ κεραυνός, πού μ' ἔπληξε μέσ' στήν καρδιά;

Δέν μὲ ἀγαπᾷς; δέν μὲ λυπᾷσαι;

Καὶ τ' ἀδερφάκια σου δέν τὰ θυμᾷσαι;

Ἡ Ἰφιγένεια συγκινεῖται, κλονίζεται, ἀγκαλιάζει τὴν μητέρα της μὲ ὄρμην, κ' εὐθύς πάλι τὴν ἀφήνει.

Ἰφιγένεια.

ὦ ἀδέρφια καὶ γονεῖς μου κ' ὦ ζωὴ γλυκειά!

Φεύγω τὴ μαγεμένη σας τὴν ἀγκαλιά!

Ἐγὼ δέν εἶμαι πλέον ἀπ' αὐτὴ τὴ γῆ . . .

Εἰς τοὺς θρήνους τῆς Κλυταιμνήστρας, ἢ Ἰφιγένεια ἀπαντᾷ:

Χωρὶς τὴν ἰδική μου τὴν θυσία,

ὁ στόλος θὰ σαπίσῃ στὴν ἀκίνησίαι,

τόσων στρατῶν ἢ δύναμις θὰ ἐξατμισθῇ,

ἠρώων τόσων ἢ ὄρμη θὰ νεκρωθῇ,

ὁ βάρβαρος θὰ μᾶς χλευάζῃ,

θενὰ πανηγυρίζῃ, θὰ ὀργιάζῃ.

Καὶ ὅταν ἡ Κλυταιμνήστρα μέμφεται σκληρὰ τὸν Ἄγαμέμνονα διὰ τὴν ἀστοργίαν καὶ τὴν ματαιοδοξίαν του, ἢ Ἰφιγένεια τὸν ὑπερασπίζεται.

Κλυταιμνήστρα.

Σὰν σκέπτομαι πὼς σ' ἔφευγεν ἐδῶ μὲ ψέμα;

χολὴ μοῦ γίνεται τὸ αἷμα.

Ἰφιγένεια.

Ὅχι! δὲν μ' ἔφερε, δὲν εἶμαι θῦμ' ἀπάτης.
Μ' ἔφερον ἡ θεὰ — τὸ θέλημά της.

Ἡ Κλυταιμνήστρα, ἀπελπισθεῖσα νὰ μεταπέιση τὴν Ἰφιγένειαν, στρέφεται πρὸς τὸν Ἀχιλλεὺς περίλυπος μὲ λόγους πλήρεις ἐγκαρτερήσεως καὶ παραπόνου διὰ τὴν πρὸς αὐτὴν σκληρότητα τῆς κόρης της.

Ἀχιλλεύς.

Ἐνα αἶσθημα ἱερώτερο,
ἀπὸ συμπάθεια καὶ λύπη ἀνώτερο,
ἄλαλον καὶ συγκινημένον μὲ κρατεῖ. ---
Θῦμα τὴν νόμιζα κ' εἶχα ὄρκιστῆ
καὶ μὲ θυσίαν τῆς ζωῆς μου νὰ τὴν σώσω,
κ' ἔμπρὸς εὐρίσκομαι σὲ μεγαλεῖο τόσο!

(στὴν Ἰφιγένειαν).

Μὲ σέβας κλίνω ἔμπρὸς σου καὶ μὲ θαυμασμό.
Στὸν ὑψηλό σου βάδισε προορισμό
ἀπ' τοὺς θεοὺς καὶ τὴν πατρίδα εὐλογημένη.
Γιὰ νύφη ἑνὸς θνητοῦ δὲν εἶσαι γεννημένη.

Ἰφιγένεια.

Ἐχεις γιὰ νύφη τὴν ἀθανασία,
ποὺ σὲ προσμένει πέρα στὴν Ἄσια.

Κ' αἴφνης ἐν ἑκστάσει προφητικῇ, τοῦ προλέγει ὅτι εἶνε ὁ πρόδρομος ἄλλου μεγαλυτέρου ἥρωος, ὅστις θὰ δοξάσῃ

τὴν Ἑλλάδα εἰς τὴν Ἀσίαν, ὥσει προλέγουσα τὸν Μέγαν Ἀλέξανδρον.

Μετ' ὀλίγον ἔρχεται Ἄγγελος καὶ ἀναγγέλλει εἰς τὸν Ἀγαμέμνονα:

Τὸ σράτευμα ὄλο σιασιάζει
καὶ σ' αἰτιᾶται, κ' ἐναντίον σου φωνάζει.
Καὶ θέλουν στή σκηνή σου νὰ βαδίσουν,
τὸν λόγον ἀπὸ σένα νὰ ζητήσουν:
Πῶς τοὺς ὠργίστηκε ἡ θεότης;
Μέσα στὸ σράτευμα ποῖον ἔχει ἐχθρό της;
Ἄμέσως πρέπει ν' ἀνακαλυφθῆ
καὶ στὸν βωμό της νὰ θυσιασθῆ.
Αὐτὰ φωνάζουν. Κ' εἰν' ἡ ὀργή των φοβερή.
Τίποτε νὰ τοὺς συγκρατήσῃ δὲν μπορεῖ.

Ἰφιγένεια.

Ἐγὼ θενά τοὺς συγκρατήσω! —
Ἰερσθύτη Κάλχα, νὰ σὲ ἀκολουθήσω
εἰμ' ἔτοιμη πρὸς τὸν βωμό.
Ἡ ὑποταγή στὸ θέλημα τοῦ ἀθανάτου,
αὐτὴ εἰν' ἡ νίκη τῶν θνητῶν...

Φεύγει γλήγορα μὲ τὸν Κάλχαν. Τοὺς ἀκολουθοῦν ὁ Ἀχιλλεύς, ὁ Μενέλαος καὶ ὁ Ὀδυσσεύς.

Κλυταιμνήστρα.

Ἦ φίλημα, ποὺ μ' ἔκαψε σὰν τὴ φωτιά! —
Ἄχ! μιὰ ματιὰ σου ἀκόμη — μιὰ ματιὰ!

Ὁ Ἀγαμέμνων τὴν παρηγορεῖ, τῆς ἐνθυμίζει ὅτι εἶναι βασίλισσα, ὅτι αὐτὴ θὰ κυβερνᾷ κατὰ τὴν ἀπουσίαν του. Τῆς ἐνθυμίζει ὅτι πρέπει νὰ υπάγῃ εἰς τὸ Ἄργος, ὅπου ἔμειναν τὰ παιδιὰ των μόνα...

Κλυταιμνήστρα.

Στ' Ἄργος ἐγώ ; --
 Ἐδῶ θά μείνω νά θρηνολογῶ !
 ἔδῶ, πού τά στερνά της μοῦδωκε φιλιά,
 ἔδῶ, πού μ' ἔσφιξε στερνά στήν ἀγκαλιά !

(κυτιάζει γύρω της)

Ἐφυγε ! πῆγε ! — Ἴσως τούτη τῆ στιγμή —
 ἀστράφτει τὸ μαχαῖρι. — Ἀπαίσιε Κάλχα, μή !

(πέφτει λιπόθυμη στήν ἀγκαλιά τοῦ Ἄγαμέμνονος).

Λ. ΠΡΟΒΕΛΕΓΓΙΟΣ

